

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2018»
XIII Халықаралық ғылыми конференциясы

СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ

XIII Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2018»

The XIII International Scientific Conference
for Students and Young Scientists
«SCIENCE AND EDUCATION - 2018»

12th April 2018, Astana

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2018»
атты XIII Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
XIII Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2018»**

**PROCEEDINGS
of the XIII International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2018»**

2018 жыл 12 сәуір

Астана

УДК 378

ББК 74.58

Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2018» атты студенттер мен жас ғалымдардың XIII Халықаралық ғылыми конференциясы = XIII Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2018» = The XIII International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2018». – Астана: <http://www.enu.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2018. – 7513 стр. (қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-997-6

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 378

ББК 74.58

ISBN 978-9965-31-997-6

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия
ұлттық университеті, 2018

гуманитарного права. Предпринималось немало попыток для разрешения проблемы интернационализованного конфликта. Второй этап бесспорно следует характеризовать как немеждународный. Аналогичный вывод в отношении квалификации действий США и коалиции государств против участников Талибана и Аль-Каеды на территории Афганистана содержится в докладе Международного комитета Красного креста «Международное гуманитарное право и вызовы современных вооруженных конфликтов» [5, с.725]. Следовательно, члены Талибана и Аль-Каеды не могли обладать привилегиями комбатантов. Действия членов этих группировок должны квалифицироваться как незаконное ношение оружия, создание незаконного вооруженного формирования, убийство и т.д. Немаловажной является гарантия, прописанная в ст.3 Женевских конвенций и Вторым дополнительным протоколом, на справедливое судебное разбирательство.

В заключение можно сделать несколько выводов. Во-первых, понятие «незаконные комбатанты» корректно использовать только в вооруженных конфликтах, носящих международный характер. Во-вторых, лица, принимающие непосредственное участие в вооруженных конфликтах и не имеющих привилегий комбатантов, не остаются вне рамок защиты международного гуманитарного права. К таким лицам должны быть применены минимальные гарантии, которые предусмотрены ст. 5 Четвертой Женевской конвенции. В-третьих, на примере Талибана и Аль-Каеды было показано, что члены террористических организаций не могут автоматически рассматриваться как «незаконные комбатанты». Также статья показала, что нет необходимости введения особого статуса «террориста», как утверждают отдельные ученые. Введение особого статуса уменьшит влияние уже существующих норм защиты международного гуманитарного права. В законодательствах стран уже прописаны санкции в отношении терроризма. Хотелось бы отметить, что государства часто пренебрегают принципом уменьшения причинения страданий противоположной стороны, оправдывая это тем, что они воюют с терроризмом. Насилие порождает ответное насилие и в нашем современном мире, когда законы и нормы прописаны и приняты всеми государствами, даже если то или иное положение прямо не предусмотрено статьями, сторонам необходимо руководствоваться принципами гуманности, человечности и здравого смысла, что было сказано еще Ф.Ф. Мартенсом в 19 веке.

Список использованных источников:

1. Сассоли М., Бувье А. Правовая защита во время войны // МККК. 2008. Т. 1
2. The Supreme Court of the United States, Judgment of 29 June 2006, Hamdan v. Rumsfeld, <http://www.supremecourtus.gov/opinions/05pdf/05-184.pdf>
3. Stahn C. International Law at a Crossroads? The impact of September 11 // *zeitschriftfuerauslaendischesoeffentlichesrecht und Voelkerrecht*. 2002.
4. Женевская конвенция от 12 августа 1949 года об обращении с военнопленными
5. Международное гуманитарное право (МГП) и вызовы современных вооруженных конфликтов. Документ подготовлен Международным Комитетом Красного Креста для XXX Международной конференции Красного Креста и Красного Полумесяца, проходившей 26–30 ноября 2007 года в Женеве (Швейцария).

УДК 341.221.1

ТРАНСШЕКАРАЛЫҚ СУ РЕСУРСТАРЫН МЕМЛЕКЕТТЕРДІҢ ҚОЛДАНУЫНДАҒЫ ЖҰМСАҚ ҚҰҚЫҚ НОРМАЛАРЫНЫҢ МӘНІ

Жунусбекова Айгерим Жунусбековна

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ 2 курс докторанты, Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекші – Ш.В. Тлепина

Халықаралық-құқықтық реттеу механизмінің ерекшелігі халықаралық ұйымдардың шешімдері, міндетті сипатты емес мемлекеттердің саяси шешімдері болып табылатын арнайы құралдардың болуы саналады.

Халықаралық заңгерлердің пікірі бойынша, бұл актілер халықаралық шарттармен, халықаралық құқықтық дәстүрлермен қатар қолданылады және халықаралық қатынастарды реттеуге елеулі әсер етеді. Халықаралық құқықтық доктринада және тәжірибеде мұндай актілерге жұмсақ құқық термині жиі қолданылады.

Жұмсақ құқық нормалары анық, нақты құқықтар мен міндеттерді құрмайды, тек жалпы нұсқау береді. Мұндай нормалар үшін И.И.Лукашук белгілегендей, «жету», «ұмтылу», «барлық қажетті шараларды қабылдау» және т.б. Тұжырымдары тән.[1, 124 б.]

Халықаралық Сот Статутының 38-бабының мағынасында халықаралық құқық көзі болып табылмайтын жұмсақ құқық актілері халықаралық құқықтың прогрессивті дамуына ықпал етеді. [2]

Жұмсақ құқық нормалары жақында дамыған халықаралық жария құқық салаларында кеңінен таратылатынын айта кету керек. Оларға халықаралық экологиялық құқық та жатады.

Жұмсақ құқық актілерің алғашынан бастап мемлекеттер еріктерінің қарсыласуын болдырмауға, мемлекеттерді мемлекеттік егемендігін шектеуге дайын емес салада ынтымақтасу үшін әр түрлі құқықтық позициялармен ынтымақтасуға сендіруге мүмкіндік беретін халықаралық қатынастарды реттеудің әдісі ретінде қолданылды.

Мұндай актілерді жүзеге асыру халықаралық құқық субъектілерімен ерікті түрде жүзеге асырылады. Сонымен бірге, халықаралық қатынастар жүйесінің дамуы жұмсақ құқық нормаларын жүзеге асыру механизмін қатайту туралы айтуға мүмкіндік береді. Бұл аспект ғылыми әдебиеттерде атап өтіледі: жұмсақ құқық актілерінің мемлекеттер мен орындалуын бақылау үшін мониторинг механизмдерінің әртүрлі түрлері жиі құрыла бастады. [3, 4 б.]

Кейбір жағдайларда, мемлекеттер осындай актілерге орындалуы болашақта қиындықтар алып келуі мүмкін міндеттемелерді қоспауға тырысады. Сондықтан жұмсақ құқық актілерінің ережелерін қалыптастыруға, заң техникасы құралдарын таңдауға көп көңіл бөлінеді.

Қазіргі заманғы халықаралық қатынастар жағдайында әртүрлі өркениеттер арасындағы қарсылықтардың күшеюі шартында, мемлекетаралық ынтымақтастықтың ерекше нысаны ретінде үкіметаралық форумдар аса маңызға ие болды. Осы форумдар аясында әртүрлі саяси, әлеуметтік, экономикалық мүдделер мен мәдени дәстүрлерге ие мемлекеттер бірлескен шешімдерді халықаралық шарт ретінде қабылдауға мүмкін емес болғанда жеңіл табады.

Жұмсақ құқық пен қатты құқық қалыптасу процестері мен әдістерінде елеулі айырмашылықтар болғанына қарамастан, екеуі де әлеуметтік нормалардың бір түрі болып табылады және мемлекеттер қызметінің нәтижесі болып табылады. Бұл, бір жағынан, халықаралық құқыққа жұмсақ құқық үшін белгілі бір шек құруға мүмкіндік береді, екінші жағынан, жұмсақ құқықтың халықаралық құқықтың дамуы мен жетілуіне ықпал етуіне мүмкіндік береді.

Халықаралық құқық доктринасында жұмсақ құқық анықтамасының мазмұнына қатысты бірауыздан пікір жоқ. Кейбір ғалымдар жұмсақ құқық анықтамасын анық ережелер мен міндеттемелерді қамтымайтын халықаралық шарттардың нормаларын білдіру үшін қолданды. Басқалары жұмсақ құқық нормаларына заңды міндетті емес, бірақ жоғары моральдық және саяси күшке ие нормаларды жатқызды. Ал кейбіреулер жұмсақ құқық аясында екеуін де біріктірілген.

Бұл салада бірыңғай көзқарасқа келу өте қиын, өйткені жұмсақ құқық олардың жіктелуін қиындатады. Олар тек нысанына қарай ғана емес, сонымен қатар мазмұнымен ерекшеленеді. Тіпті бір құжат шеңберінде біртекті нормаларды, соның ішінде құқықтық нормаларды анықтауға болады.

Жұмсақ құқықтың бірыңғай түсінігі болмағандықтан, оның сыны да туындайды. Біріншіден, жұмсақ құқық тұжырымдамасы аясында қолданылатын терминология сынға ұшырайды. Дегенмен, терминологияның барлық ерекшеліктеріне қарамастан, жұмсақ құқық, жұмсақ құқық нормасы тұрақталған болып табылады. Сонымен қатар, тәжірибе көрсеткендей, жұмсақ құқықтың халықаралық құқыққа әсері теріске қарағанда жағымды әсер береді. Жұмсақ құқықтың мәні жоғары деңгейде

белгіленеді. Осылайша, БҰҰ-ның бұрынғы Бас хатшысы Кофи Аннан БҰҰ Мыңжылдық декларациясын (2004 ж.) Жүзеге асыру туралы баяндаманың 12-тармағында былай деп мәлімдеді: «Әлемдік қоғамдастық бұрын-соңды болмаған жағдайда мемлекеттердің іс-қимылдары үшін тиімді құрылымдық нормаларға мұқтаж. Халықаралық қатынастардағы жұмсақ құқық рөлі артып келе жатыр және мемлекет оны әртүрлі салаларда пайдаланады. Бұл тенденция ұлғаяды және одан әрі өсуі жалғасады. Жұмсақ құқықтың маңыздылығы трансшекаралық су ресурстары құқығында да ие болуда.

Трансшекаралық су ресурстарын пайдалануды реттеудегі жұмсақ құқық нормаларының маңыздылығын айқындайтын бірнеше аспектілер анықталуы мүмкін.

Біріншіден, бұл актілерде халықаралық құқықтың шарттық немесе әдеттегі құқықтық нормаларына айналуы мүмкін ережелер бар. Екіншіден, халықаралық ұйымдардың актілері халықаралық құқықтың үдемелі дамуының аралық кезеңі болып табылады.

М.Н. Шо белгілегендей, осындай құжаттарды пайдалану, түпкілікті талдауда заңмен бекітілген нормаларға айналуы мүмкін басшылық қағидаттарын өзгерту немесе белгілеу көрсеткіші ретінде назар аударады. Мұндай бастамалар, олардың ықпалы маңызды, бірақ олар өздері құқықтық нормаларды құрамайды. [4, 118 б.]

Халықаралық үкіметтік емес ұйымдар, ең алдымен Халықаралық құқық институты мен Халықаралық құқық ассоциациясы шеңберінде әзірленген бірқатар құжаттардың ережелері трансшекаралық су ресурстары құқығының кейбір әдеттегі нормаларының бар екеніндігін куәландырады.

Трансшекаралық су ресурстары құқығының қарапайым нормаларын бейресми кодификациясы үшін аса маңызды мәнді Халықаралық құқық институтының құжаттары алады, мысалы, 1887 ж. Өзенде кеме қатынасын халықаралық реттеу туралы резолюция; [5]

1911 жылы Кеме қатынасынан өзге мақсаттарда халықаралық су ағындарын қолдануды халықаралық реттеу туралы декларация; [5] 1934 жылы халықаралық өзендерде кеме қатынасын реттеу туралы резолюция; [5] 1961 жылы теңізден тыс халықаралық суды пайдалану (кеме қатынасын қоспағанда) туралы; [6] өзендердің, көлдердің ластануы және халықаралық құқық туралы резолюциялар [5] жатады. Халықаралық құқық ассоциациясының құжаттары арасында 1956 жылғы Халықаралық өзендерді қолдануды реттейтін халықаралық құқықтың үйлестірілген қағидалары Декларациясы; [5] 1958 жылы Халықаралық өзендердің суларын пайдалану туралы резолюция; [5] 1960 жылы кеме қатынасына емес мақсаттарда қолдану туралы ұсыныс; [5] 1960 жылғы ластануды бақылау туралы ұсыныс және 1966 жылғы Хельсинки ережелері [5] жатады.

Бұл құжаттарда трансшекаралық су ресурстары құқығының қалыптасқан әдеттегі нормалары, атап айтқанда, әр жағалаудағы мемлекеттің халықаралық өзенді пайдаланудағы әділ және негізді үлеске құқығы туралы ережені растайды; әрбір мемлекеттің халықаралық өзеннің өз бөлігінде жоспарланған жұмысты алдын ала хабарлау туралы міндеттемесі; жағадағы мемлекеттер үшін халықаралық өзендерде кеме қатынасының еркіндігі қағидасы расталған.

1966 жылы Халықаралық құқық ассоциациясы шеңберінде ресми емес кодификация нәтижесі болып табылған, осы саладағы ең беделді ғалымдармен дайындаған Халықаралық өзендердің суын пайдаланудың Хельсинки қағидалары деп аталатын құжат әзірленді. Құжат тек шекаралардың және су тұтқыштардың құқықтық режимі мәселелерін қамтыған жоқ. Кейінірек Хельсинки ережелері экологиялық мәселелер мен сулы горизонттар мәртебесі туралы құжаттарды қабылдау арқылы толықтырылды.

Хельсинки ережелері ортақ тұжырымдамаларды құру, халықаралық бассейндегі суды әділ пайдалану, өзен суларының ластану проблемалары, кеме қатынасы, даулардың алдын-алу және реттеу процедуралары туралы алты тарауға топтастырылған 37 баптан тұрады. Халықаралық құқық саласындағы сарапшылардың пікірі бойынша, бұл құжат әртүрлі елдердің беделді ғалымдарының тұжырымдамасында халықаралық құқықтың көптеген танылған ережелерін көрсететін беделді ғылыми кодификацияның мысалы болып табылады.

Осы құжаттың маңыздылығы Халықаралық құқық комитетіне өз жұмысында осы құжатты және оған ұқсас құжаттарды ескеруді ұсынған Біріккен Ұлттар Ұйымының Бас Ассамблеясының алтыншы (құқықтық) комитетімен атап өтілді.

Хельсинки ережелерінде кеме қатынасы туралы ережелер бар болуына қарамастан, онда халықаралық бассейндерді кеме қатынасына емес пайдалану туралы да ережелер бар, бірақ Хельсинки ережелерінің ресми мәртебесі жоқ және мемлекетаралық келісімдерді бекіту кезінде тек ұсыныстар ретінде ғана қолданыла алады.

2004 жылғы Берлин ережелері 1966 жылғы Халықаралық өзендердің суын пайдаланудың Хельсинки ережелерінің және Халықаралық құқық ассоциациясының басқа да ережелерінің жаңартылған және қайта қаралған нұсқасы болып табылады. Жобаның авторларының айтуынша, біріншіден, бұл ережелер қазіргі уақытта қолданыстағы заң нормаларын, сондай-ақ шағын дәрежеде, заңды түрде міндетті емес, бірақ Ассоциацияның қорытындысы бойынша халықаралық құқықтың әдеттегі нормалары ретінде қалыптасу үстіндегі нормаларды білдіреді. Басқаша айтқанда, осы ережелердің кейбіреулері тиісті халықаралық құқықтың прогрессивті дамуын білдіреді. Халықаралық құқық комиссиясының қолданыстағы тәжірибесін қолдана отырып және Су ресурстары бойынша Комитеттің тұжырымдарын көрсете отырып, мұндай прогрессивті түрде дамыған ережелер таяу болашақта дәстүрлі халықаралық құқыққа айналуы, барлық ережелер бар құқықтық міндеттеме ретінде айқындалуы мүмкін.

Екіншіден, осы ережелердің көпшілігі судың – жер үсті, жер асты және басқа да теңіз суларын қоспағанда олар халықаралық су жинау бассейні болып табылама екендігіне қарамастан барлық суларға қолданылады. Алайда, осы ережені қабылдау Су ресурстары жөніндегі комитеттің мүшелері арасында толық қолдау таппады. Комитеттің төрт мүшесі (С. Богданович, С. Борн, С. Борчи және П. Уотерс) жеке пікірлерін дайындап, онда олар осы ережелерді қабылдаудан келіспеу себептерін белгіледі.

Траншекаралық су ресурстары құқығының әдеттегі нормаларының бар болуы және мазмұнын анықтау бойынша жұмысты Америкааралық заңассоциациясы сияқты халықаралық үкіметтік емес ұйым да жүргізді. Оның шегінде 1957 жылы Америкада Халықаралық өзендерді қолдану жөніндегі тұрақты комитет құрылды. Ассоциация, атап айтқанда, өнеркәсіптік, ауыл шаруашылық және коммерциялық мақсаттарда халықаралық өзендер мен көлдерді пайдаланудың жалпы қағидалары туралы Американың барлық халықтарының мүддесіндегі ұсыныстар, 1957 жылғы Буэнос-Айрес декларациясын; [5] 1967 жылғы Сан-Хосе қаулысын; [5] 1969 жылғы Каракасқарарын [5] дайындады. Траншекаралық су ресурстары құқығы кодификациясы және үдемелі дамуы үшін әр түрлі үкіметаралық және халықаралық үкіметтік емес ұйымдар қабылдаған қаулылар мен басқа актілер маңызды мәнді алады. Траншекаралық су ресурстары құқығы кодификациясы және үдемелі дамытуда БҰҰ Бас Ассамблеясы мен БҰҰ-ның халықаралық құқық комиссиясы ерекше рөл атқарады. БҰҰ Жарғысының 13 бабының 1 «а» пункты бойынша Бас Ассамблея халықаралық құқықтың және оны кодификациялаудың үдемелі дамуын қамтамасыз ету мақсатында зерттеулер ұйымдастырады және ұсыныстар жасайды. [7]

1959 жылы БҰҰ Бас Ассамблеясының 14-ші сессиясында Боливия өкілі осы салада әмбебап халықаралық-құқықтық құралы жоқ және біртекті емес әдеттегі құқық нормаларына қолданылатындығына сілтеме жасай отырып, халықаралық өзендерді пайдалануға қатысты нормаларды кодификациялаудың қажеттілігі туралы Алтыншы комитетте ұсыныс енгізді.

1959 жылы 21 қарашада БҰҰ Бас Ассамблеясы алтыншы комитеттің ұсынысы бойынша 1401 (XIV) қарарын қабылдады [8], ол осы мәселе кодификациялауға қолайлы ма, жоқ па екенін анықтау үшін халықаралық өзендерді пайдаланудың құқықтық мәселелері бойынша алдын-ала зерттеулерді жалғастыру қажет деп атап өтті.

1970 жылы 24 сәуірде Финляндия үкіметі БҰҰ Бас Ассамблеясының 25-ші сессиясының күн тәртібіне «Халықаралық су жолдары бойынша халықаралық құқық нормаларын прогрессивті дамыту және кодификациялау» мәселесін енгізуді сұрады. 1970

жылғы желтоқсанда Бас Ассамблея осы атаумен 2669 (XXV) қарар қабылдады. [9] Халықаралық өзендер мен көлдерді пайдалану жалпыға ортақ қағидалармен және әдеттегі құқық нормаларымен реттелетінін және осы саладағы көптеген үкіметаралық және үкіметтік емес ұйымдар жүзеге асырған жұмыстардың құндылығын ескере отырып, Бас Ассамблея Халықаралық құқық комиссиясы, бірінші қадам ретінде, халықаралық өзендердікеме қатынасына емес пайдалану құқықтарын оның прогрессивті дамуы мен кодификациялау мақсатында зерттеуді ұсынды.

1971 жылы комиссия осы мәселені өз жұмысының жалпы бағдарламасына енгізді. Комиссия кодификациялау үшін тақырыптарды таңдаған кезде, негізінен мына мәселелерді басшылыққа алады: осы мәселе бойынша кең көлемді мемлекеттік тәжірибе, прецедент және доктринамен расталған белгілі бір ережелердің болуы; тақырып халықаралық ынтымақтастық үшін маңызды мәнді иеленеді; мемлекеттердің қазіргі саяси және құқықтық айырмашылықтары, олардың әртүрлі тәсілдері түпкілікті кодификациялау бойынша жобаға және оның мемлекеттермен ресми расталуына қатысты жалпы келісімге қол жеткізу мүмкіндігін жоққа шығармайды.

Бұл жағдайда Комиссия актілері негізінен аралық байланыс болып табылатын халықаралық құқықтың нормаларын көрсетеді. Олар кейіннен өзгертілуі арқылы халықаралық шарттар нормаларына айналуы мүмкін.

Осылайша, халықаралық үкіметаралық және үкіметтік емес ұйымдар актілері трансшекаралық су ресурстары құқығының нормативтік ауқымын қалыптастыруда маңызды рөл атқарады. Жұмсақ құқық актілері құқықтың қайнар көздері бола алмаса да, олардың құрылуы мен қабылдануы халықаралық құқықтағы нормашығармашылық үдеріс кезеңдерінің бірі болып табылады. Бұл ереже, атап айтқанда, 1997 жылғы Нью-Йорк конвенциясының негізі 1966 жылғы Хельсинки ережесі болып табылатындығымен расталады.

Қолданылған әдебиеттер:

1. Лукашук И.И. Нормы международного права. М., 1997. С. 124-125
2. БҰҰ Халықаралық сот статуты [Электрон.ресурс]. – URL:<http://www.un.org/ru/icj/statut.shtml> (ж.к.: 24.03.2018 ж.)
3. Вылижанин М.Ю. Мягкое право: его сущность и роль в регулировании международных отношений. Автореф.дисс. ...к.ю.н / ДА МИД РФ. – М., 2007.
4. Shaw M.N. International Law. – Sixth ed. – Cambridge University Press, 2010. – 118 p.
5. Studies and declarations made by international non-government organizations [Electronic resource]. – URL: <http://www.fao.org/docrep/005/W9549E/w9549e08.htm>(ж.к.: 24.03.2018 ж.)
6. Utilization of Non-maritime International Waters (Expert for Navigation). Session of Salzburg – 1961 [Electronic resource]. – URL: http://www.idi-iil.org/app/uploads/2017/06/196_Salz_01_en.pdf(ж.к.: 24.03.2018 ж.)
7. БҰҰ Жарғысы [Электрон.ресурс]. – URL:<http://www.un.org/ru/charter-united-nations/>(ж.к.: 24.03.2018 ж.)
8. БҰҰ Бас Ассамблеясының резолюциясы «Халықаралық өзендерді пайдалану мен қолдану мәселелеріне қатысты құқықтық мәселелерді алдын ала зерттеу» A/RES/1401 (XIV) 21.11.1959 ж. // [http://www.un.org/ru/documents/ods.asp?M=A/RES/1401\(XIV\)](http://www.un.org/ru/documents/ods.asp?M=A/RES/1401(XIV))(ж.к.: 24.03.2018 ж.)
9. БҰҰ Бас Ассамблеясының резолюциясы «Халықаралық су жолдарына қатысты халықаралық құқықты прогрессивті дамыту және кодификациялау» A/RES/2669 (XXV)8.12.1970 ж. // [http://www.un.org/ru/documents/ods.asp?M=A/RES/2669\(XXV\)](http://www.un.org/ru/documents/ods.asp?M=A/RES/2669(XXV))(ж.к.: 24.03.2018 ж.)